

1961

Liszt-Bartók év

A tizenhárom éves Liszt Ferencről készült ez az 1824-ből való rajz

Két magyar géniuszt emlékéért ünneplő 1961-ben a magyar művészeti élet, s az egész zenei világ. 150 évvel ezelőtt született Liszt Ferenc, s nyolcvan éves lenne Bartók Béla. Nemzetközi jellegű zongoraművész-verseny és zenei fesztivál lesz az ünnepségek fénypontja, s az erre vonatkozó felhívások, hirdetések már eljutottak a különböző országok zenerajongó ifjúságához. A Magyar Népköztársaság szeretettel várja a fesztivál vendégeit, s azokat a fiatalokat, akik nemes vetélkedésben küzdenek majd Liszt és Bartók melódiáival a győzelemért... Hadd írjunk le néhány gondolatot a jubileumi évről.

Sok a tartozás, amit Liszttel, Bartókkal kapcsolatban le kell rónunk

Bartók Béla utolsó New York-i képe, 1945-ből

az előző nemzedék hibája, nemtoródómsága miatt. De miféle hibák ezek? Hogyan tudjuk azokat jóvátenni? Próbáljuk meg a legkirívóbbak megvilágítását.

Gúny, becsmérés kísérte a zseniális Liszt Ferenc életútját még akkor is, amikor népszerűsége csúcspontján állt, sok-sok rajz maradt meg a múltból: egy-egy ceruzás darázscsípés. Igaz, nem ez a magatartás jellemi nagyapáink idejét Lisztet illetően, ám gondoljunk arra, mit érezhetett a művész, amikor — nem hívták meg az Operaház megnyitására, s félredobták az ünnepélyes megnyitásra komponált művét, mert forradalmi szellemű motívumot dolgozott fel benne. „Nem akarok tolatkodni szerény személyemmel...” — írja Liszt az intendánsnak, mikor az tudtára adja, hogy a mű előadása leküzdhetetlen akadályokba ütközik.

Liszt Ferencet a magyar nép hazai földbe akarta eltemettetni. Leánya, Cosima, Wagner Richard hitvese teljesítette volna ezt a kívánságot, ha a magyar parlament képviselőháza, s a felsőház ezt egyhangúlag kéri. Az országgyűlés 1887. február 27-én tár-

gyalta az ügyet, az Országos Dalár-egyesület kérvénye alapján. Az egyik képviselő Liszt helyett Rákóczi hamvainak hazaszállítását indítványozta, ki „nagyobb ember volt Lisztnél, mert ez csak indulóját írta át annak a férfinak, ki hamvainak hazahozatalára inkább érdemes volna.” Tisza Kálmán miniszterelnök a beszedekre válaszolva hangoztatta: „Igen kérem a képviselő úrakat, ne méltóztassanak többet kívánni, mint amit lehet. Kénytelen vagyok az igazság kedvéért megjegyezni, hogy igaz, Liszt Ferenc azt, amit mi magyar zenének tartunk, terjesztette. De éppen akkor, mikor a magyar embernek alig maradt valamije is a zenéjén túl, hirdette széles e világon, hogy az nem magyar zene. (Egy hang a baloldalon: Meg van cölöva!) Ismétlem azon kérésemet, ne méltóztassanak túlfeszíteni a húrt, mert az el talál pattanni.” Tisza merev magatartásának fő oka — írja egy korabeli életrajzíró, — a félelem volt, hogy a hamvak hazahozatala precedens lesz arra az esetre, ha az akkor már nagyon öreg Kossuth meghalna. Már pedig ebbe kormányba belebukott volna.

Mi hát a teendőnk? Minél több Liszt művet előadni, s meghallgatni! Műsorok szimfonikus költeményeivel, zongoradarabjaival, kórusaival, dalaival! Kincsesbánya az ő művésze! Emléktáblákat a házakra, amelyekben járt! Nagyobb emlékművet közterületen Liszt Ferencnek! És világraszóló állandó kiállítást kézirataiból, emléktárgyaiból. Legyen végre Liszt Ferenc a magyar ifjúság számára az, ami Chopin a lengyeleknek.

Bartók Béla törékeny alakja, zongorajátékának lélekbemarkoló hatása mély, szinte frissen él a mai férfikorban élő emberek szívében. Az ifjúság számára azonban már a csodálatra méltó előd, a fasiszta ellenes szellemi erők fényes muzsikusa példaképe, aki az önkéntes száműzetést választotta, semhogy közösséget vállaljon Hitlerék magyar kiszolgálóival. Bartók itthon élte le fiatalságát. Itthon küzdött a megnevezéssel, a hivatalnokok packázásaival, s férfikorában a hatóság, irigy kollégái gyűlöletével szemben. Ahol tudták bántották, epébemártott tollal írtak róla a reakciós kritikusok. A század legnagyobb mestere — nem tanított zeneszerzést a Zeneakadémián, hanem zongorát. Meghurcolták — „A csodálatos mandarin” miatt, s elkedvetlenítették attól, hogy újabb színpadi művekkel gyarapítsa ópuszainak számát. Vajon milyen lett volna tervezett táncjátéka a lányról, aki addig táncol, amíg belehal? ... Mert Bartók tervezett ilyen színpadi munkát!

Mint említettük, a mester emléke még friss az élőkben. Az ifjúság feladata, hogy egyfelől a Bartókkal kapcsolatos adatokat, tárgyakat összegyűjtse, amíg kortársai életben vannak. Ne várjunk ezzel, mint ahogy Petőfi esetében történt. Ne hagyjuk örökre Amerika földjében a magyar

népet rajongva szerető Bartók Bélánkat. A budapesti művészek, Székely Mihály Kossuth-díjas kiváló művészek, a „Kékszakállú herceg” ragyogó tolmácsolója kezdeményezésére már sokat beszélnek arról, hogy hozzák haza Bartók hamvait!

A felszabadulás óta eltelt másfél évtized alatt népünk többet tudott meg Bartók művészetéről, mint a művész egész élete idején. De tudunk-e róla mindent? Van-e jelentős Bartók Múzeumunk? Látjuk-e méltó szobrát valamelyik nagy té-

Eredeti fénykép Liszt Ferencről

ren? Mindez persze megvalósul. Am amit megtehetünk ma, ne hagyjuk az utókorra. A tevékenység, a tett bizonyítéka lesz az 1961-es Liszt-Bartók év!

Kristóf Károly

Bartók Béla az ankarai utcán. (Eddig még nyomtatásban meg nem jelent kép!)

